כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת אמור ■ י' אייר ה'תשע"ב ■ 02.05.2012 ■ גליון מס' 171

כוחה של האמונה הפשוטה

שיחת קודש של הצדיק המקובל, רבי עקיבא רבינוביץ',
האדמו"ר מפוריסוב שליט"א, בליל ב' דר"ח, א' אייר תשע"ב,
הילולת הרה"ק בעל 'פרי הארץ', רבי מנחם מנדל מוויטבסק.

נולד בשנת ה'ת"צ (1730) בוויטבסק שבאזור רוסיה הלבנה, בדוכסות ליטא שבאיחוד הפולני-ליטאי. אביו, משה, היה מקורב להבעש"ט, והביא אליו את בנו עוד בהיותו ילד. לאחר שגדל התגורר במינסק, והיה מחשובי תלמידיו של המגיד הגדול ממזריטש. לאחר פטירת המגיד חזר לוויטבסק ולאחר מכן עבר להורודוק. היה מנהיגם של החסידים ברוסיה הלבנה ובליטא, והיה ראש החסידים לאחר הבעש"ט והמגיד ממזריטש, על פי צוואתו של המגיד. יחד עם מייסד תנועת חב"ד, רבי שניאור זלמן מלאדי, ניסה להיפגש עם הגאון מווילנה, כדי להניאו מהתנגדותו לחסידות, אך הפגישה לא יצאה לפועל. לאחר עלייתו לארץ ישראל מילא את מקומו חברו הצעיר, כ"ק רבי שניאור זלמן מלאדי.

איתא (סוכה נב, א) כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו. עוד אמרו (שם): יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו, שנאמר "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ה' לא יעזבנו כו'". הרה"ק בעל ההילולא זי"ע מביא ('פרי הארץ' ריש פ' וירא) את מאמר 'בעל העקידה' עה"פ "אעשה לו עזר כנגדו" אשר כתב, כי "יש שההתנגדות הוא העזר". ומבאר הרה"ק בעל ההילולא זי"ע: "פירוש 'אעשה לו עזר - על ידי ה"שכנגדו", ע"י ההתנגדות. שאלמלא התנגדות "את זה לעומת זה עשה אלקים" היה ביטול הבחירה שכר ועונש, או לפי דברינו במקום אחר: היה ביטול התענוג, שהרי תענוג תמידי איננו תענוג, והייתה מתבטלת ההשגה. והנה, תענוג הוא תמיד עניין של 'רצוא ושוב', שהרי יש באדם התנגדות.

מוסיף הרה"ק בעל ההילולא זי"ע: "כללא דמילתא, לפי ערך גודל ההשגה והעבדות את זה לעומת זה עשה הביטול ומחשבת חוץ מהיפוך להיפוך". פירוש: ככל שהאדם משיג וככל שישקיע עבודה, צריך להיות זה לעומת זה עשה אלקים. כלומר, לפי גודל ההשגה והעבודה של האדם, מגיע ה'לעומת' כדי לבטלו. מגיעות אליו מחשבות חוץ, מחשבות פסולות, לבטלו מן העבודה, והרי זה בבחי' מהיפך להיפך, "הקטן לפי קטנו והגדול לפי גדלו", כלו', לאדם הקטן באות מחשבות קטנות כנגדו, לפי מדרגתו, ולאדם הגדול לפי מדרגתו הגדולה, "בכדי שיבא אל העזר הנ"ל". פי' כשיש לאדם השגה בעבודת ה', הרי זה לפי מידת העבודה והיגיעה שהוא משקיע, כפי זה נותנים לו את ה"לעומת" ואת ה"התנגדות" והניסיון, על מנת שיהי' לו לעזר, כפי שמסביר הרה"ק 'בעל העקידה', שההתנגדות היא ה'עזר'.

"אבל במה הוא נעזר מנפילת ובהתנגדות ח"ו"?. היינו, כאשר נפל האדם, על ידי ההתנגדות, כיצד יוכל לקום מנפילתו? כיצד יכול האדם לעמוד בשעת הניסיון, כשהוא מרגיש שבכל רגע הוא עלול ליפול? והלא עם כל ההשגות שהשיג, כבר נפל, וכל הבניין אשר היה לו עד עתה, נתמוטט ונפל אף הוא. היאך יוכל, אפוא, להיעזר, לקום ולעלות? מבאר הרה"ק בעל ההילולא זי"ע שהדרך להגיע לכך "הוא על ידי האמונה הגדולה ופשוטה, בלי שום טעם וסברות כלל". מה היא האמונה הפשוטה? יש אמונה שהיא עם ההבנה השכלית, יש אמונה שהיא עם השגה, ואולם יש אמונה שהיא פשוטה, ללא הבנה, ללא שום סברות, ללא שום טעמים וללא שום שכליות והשגה. כלומר, ללא 'אחיזה'.

מבואר כאן יסוד גדול ב'פרי הארץ', שאפילו האמונה הפשוטה הזו, גם אותה משפיע השי"ת בכל

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

קידוש השם
"קידוש השם" כפי שהוא שגור בלשון העם וכן צרוב בתודעת הציבור הוא קשור עם המוות, וכך מפרש ספר החינוך...
המשך בעמ' 3

אמירת שלום לנכרי
יש לברר האם מותר להשיב שלום לפועל או שכיר גוי העובדים בביתו, והאם קיים הבדל בין המלה 'שלום'...
המשך בעמ' 3

שו"ת קיץ
שאלה: בשטיבלך אצלנו בשכונה נהגו שכל הניגש להתפלל לפני התיבה מתפלל בכל נוסח שירצה. וכאן הבן שואל, האם אין בכך חשש של 'לא תתגודדו'?...
המשך בעמ' 6

סיפור לשבת
הלידה הפלאית
חמישה ילדים חבק הצדיק, רבי אברהם שלום מסטרופקוב, בנו של האדמו"ר משינאווא...
חליצה בעקבות חלום
אברהם סטבסקי היה בפולין חבר תנועת ז'בוטינסקי. בשנת תרצ"ג הואשם ברצח חיים ארלוזרוב...
המשך בעמ' 4

שביבים
- אמר אל הכהנים בני אהרן
- ביקור במוזאונים שיש שם גולגלות
- כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא
- החתן הסומא

המשך בעמ' 7

יום ויום: "וזהו העזר שהקב"ה עוזר לכל אדם בכל יום נגד היצה"ר בהשפעתו לאדם את האמונה זו להתחזק בו יתברך, ועל ידה יקום על משענתו", כלומר, בשעה שהקב"ה אינו נותן לאדם את העזר הזה, גם את האמונה הפשוטה הזו אין לו, לאדם. בתפילה אנו אומרים: 'אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה', ומבקשים 'חננו מאיתך חכמה, בינה ודעת'. זה משלוש הראשונות. שם יש לו, לאדם, טעם בזה, כאשר יש לו חכמה, בינה או דעת (והריהו מרגיש טעם בהבינו ובהשיגו). ואכן, על כך צריך אדם להתפלל ואת זאת צריך לבקש, שיתנו לו חכמה, בינה ודעת. אבל דבר כזה, שהוא גבוה ונעלה מן החכמה, אותו נותן הקב"ה תמיד, ללא הפסק (אף בלא שיבקש). ויסוד גדול הוא, שגם את זה, פי' את האמונה הפשוטה, משפיע הקב"ה לאדם בכל יום ויום.

אכן, העבודה הזו קשה מאד לאדם - לעבוד בעבודה זו שאיננו מרגיש בה שום טעם (ושאין לו בה שום הרגש עצמי), שאין לו בה שום השגה. ברם, זה היסוד וזו הדרך לאדם לצאת מכל הנפילות שלו.

בשם צדיקים זי"ע מובא, שהאדם צריך לאחוז בנקודה זו של אמונה פשוטה. אמת, אם הקב"ה משפיע לו חכמה, בינה ודעת, מה טוב ומה נעים, ויש לו לומר 'ברוך אתה ד' חונן הדעת', להודות להשי"ת על כך. אולם האדם צריך לא להישאר שם. על האדם להשתחרר מן החכמה, מן הבינה ומן הדעת (העצמית) שלו, ולהישאר כל הזמן אך ורק באמונה פשוטה, לפי שאותה משפיע הקב"ה כל הזמן, בלא הפסק, ושם יוכל האדם להישאר ולעמוד כל הזמן בקדושה. אכן, האדם צריך להסכים לזה, ולהתמסר לעניין זה, ללכת אך ורק באמונה פשוטה. ועם זאת, עליו לדעת שגם את זה, משפיע רק הקב"ה לבדו. האדם מצד עצמו נשאר בלי כלום, ריק לגמרי ממש, ועם זאת עליו לעבוד, גם בלא טעם ובלא ריח, בלא שום השגה אלא רק באמונה פשוטה. באמונה פשוטה לא נשאר לאדם מאומה. ואותה הקב"ה משפיע.

זהו שמבאר הרה"ק בעל ההילולא זי"ע במאחז"ל הנ"ל 'אלמלא הקב"ה עוזרו, אינו יכול לו', פי' שהקב"ה הוא המשפיע את האמונה הפשוטה, וזהו ה'עזר'. "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ד' לא יעזבנו בידו" זה עניין האמונה הפשוטה. והוא יסוד גדול מאד בעבודת השי"ת.

לכן היו הצדיקים זי"ע מקפידים ביותר שלא לבטל שום מנהג ושום הנהגה. דהנה, יש כל מיני הנהגות ומנהגים אצל קהילות ומשפחות שונות, לפי המסורת שקיבלו כל אחד מאבותיו, מדורי דורות, כל מיני הנהגות ומנהגים (כגון בענייני המלבושים), והגם שלא תמיד האדם מבין את הטעם בכל אותם מנהגים, מ"מ יעמוד בהם באמונה הפשוטה, לפי שהמנהגים הללו מחזיקים ושומרים את האדם בגבולי הקדושה. אל לו לאדם לחשוב עצמו פיקח או חכם יותר מאבותיו, מהדורות הקודמים, ובהגיעו למקום כלשהו שם יש התנגדות מהסטרא אחרא, אלא יישאר בפשיטות, באמונה הפשוטה, מצד קבלת האבות, כך יישאר תמיד בקדושה. זה הוא גם הטעם שנהגו להקפיד כל כך במנהגי הפסח, כפי שניתן לראות חומרות שונות ומנהגים שונים אצל כל משפחה ומשפחה, זה מחמיר בכה וזה מחמיר בכה, ויש חומרות רבות שכלל אין מבינים מקורן וטעמן, ואולם אין צריך להבין. לפי שעניין זה הוא גבוה ונעלה מכל השגה והבנה.

בזה יובן העניין שאמר האר"י הק' זי"ע שכל הנזהר במשהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה כולה. וידועה הקושיא שהכל שואלים, היאך ניתן להיזהר ב'משהו' חמץ בפסח? והלא בשר ודם אין בידו להיזהר ב'משהו' חמץ, שהרי 'משהו' הוא אפילו כלשהו, פירור כה קטן שכמעט לא ניתן לראותו בעיני האדם! אלא, העניין הוא, 'כל הנזהר' משמעותו, שיהא האדם נזהר לשמור את כל מנהגי אבותיו ואבות אבותיו, על כל החומרות והדקדוקים, לפי ששם אין שום אחיזה, שהם בחינת 'כתר', וע"ז יינצל מכל החטאים, 'מובטח לו שלא יחטא כל השנה', לפי שזה סוד האמונה הפשוטה.

אכן, גם על כך יש להתפלל ולבקש, שנזכה לאמונה פשוטה, שנוכל להבין שזו אמונה פשוטה. אמונה פשוטה צריך לשמוע את הפשיטות שבה. שמצד טבעו, האדם מתנגד לאמונה הפשוטה. כל אדם רוצה להרגיש את הטעם, להבין ולהשיג. ניתן לשמוע פעמים רבות מאנשים שמתלוננים: "אינני מצליח בלימודי, לא עלה בידי להבין", והרי הם סוגרים את הגמרא. וכל כך למה? מפני שאינם מוכנים לעמוד באמונה הפשוטה. הם רוצים לעמוד בהשגה של הגמרא, בטעם ובסברא, אך כשלא הולך להם, אינם מוכנים להמשיך. כך הדבר גם בתפילה, וכך הוא גם בקיום המצוה, ובכל דבר. אכן, זה איננו דבר אמיתי, לפי שהאדם בטבעו מחפש רק את עצמו, את הנאתו ואת סיפוקו העצמי, ואיננו מחפש את הקדושה, אין הוא מחפש את הקב"ה. הוא מחפש רק את הטעם העצמי ואת ההשגה העצמית שלו. לא כי, אלא צריך האדם לחפש את הקדושה עצמה. והקדושה עצמה היא היא האמונה הפשוטה.

כן יעזרנו השי"ת שנזכה תמיד לשמוע את האמונה הפשוטה, ומשם נפעל את כל הישועות. יהודי צריך להתפלל מתוך אמונה פשוטה. וידוע המעשה כיצד נתקרב הרה"ק מקוריץ זי"ע אל הבעש"ט הק' זי"ע:

נוהג היה הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע לעסוק בלימוד על דרך החקירות, והיה מעיין בספרי הראשונים כגון 'חובות הלבבות' בשער היחוד, וכן 'אמונות ודעות' להרס"ג, ס' הכוזרי, ושאר ספה"ק מהקדמונים. הבעש"ט הק' זי"ע ראה כל זאת ברוח קדשו, וראה שהרה"ק מקוריץ זי"ע הולך כעת ברחוב מסויים - היה זה בעת שהבעש"ט הק' זי"ע התאכסן באותה עיר בה התגורר הרה"ק מקוריץ זי"ע. מיד נסע הבעש"ט הק' זי"ע במרכבתו והתקרב אל הרה"ק מקוריץ, הוציא ראשו מחלון המרכבה וקרא באזניו: "ראייה שיש אלוקים בעולם - שכאשר מתפללים אליו ומבקשים ממנו, הוא עוזר!" נכנסו הדברים באזניו של הרה"ק מקוריץ זי"ע ובלבו, והתפלא על הדברים, שהרי הוא עסק בספרי החקירות העמוקים וכאן אמר לו מישהו דברים כה פשוטים אך כה עמוקים ונוקבים, נתפעל עד מאד מהדיבור ששמע, ולאחר שחקר ודרש נתברר לו שהיה זה הבעש"ט הק' זי"ע אשר בא אליו, לקרבו לדרכו המיוחדת בעבודת השי"ת. הבעש"ט הק' זי"ע לימד אמונה פשוטה, בפשטות.

בירושלמי (פרק 'הרואה') מובאים מאמרי חז"ל רבים מהם ניתן ללמוד אמונה פשוטה מה היא. בפשטות, "קרוב ד' לכל קוראיו", "בכל קראנו אליו", ועוד. עניין זה נתבאר היטב בירושלמי. כן יעזרנו השי"ת שאכן נוכל לקיים תמיד "בכל קראנו אליו", ולהאמין ולראות שהשי"ת שומע ועונה מיד, ויזכה כל אחד ואחד להיוושע בני, חיי ומזוני רויחי, בפרנסה בהרחבה - בעת הזאת יש רבים הסובלים מדחקות גדולה, בין בארץ ישראל ובין בחוץ לארץ, השי"ת יעזור שתהא הרחבה לכל היהודים, שתושפענה רפואות וישועות, ונזכה כולנו כאחד לגאולה השלימה בב"א.

(ותודה לרב משה מאלר הי"ו ימינו בקודש של האדמו"ר שליט"א)

פרשת אמור

קידוש השם

/ הרב יעקב הלוי פילבר

"קידוש השם" כפי שהוא שגור בלשון העם וכן צרוב בתודעת הציבור הוא קשור עם המוות, וכך מפרש ספר החינוך (מצוה רצו) את הכתוב בפרשתנו: "ונקדשתי בתוך בני ישראל" - "שנצטוינו לקדש את השם ...כלומר, **שנמסור נפשנו למות** על קיום מצות הדת". והוסיף שם ספר החינוך והסביר: "כבר קיבלו חז"ל שלא נאמר מקרא זה בכל ענין ועבירה, ומפי הקבלה אנו חיים בכל דברי התורה, ובפירוש אמרו ז"ל: כי שלש מצות הן שחייב האדם שייהרג ואל יעבור בהן לעולם, והן: עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים". ומדבריו משמע כאילו קידוש-השם קשור למות ולשלש העבירות בלבד, אבל מפשוטו של מקרא ומסמיכות הכתובים: "ושמרתם את מצותי ועשיתם אותם" להמשך: "ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל" למדים אנו שקידוש השם וחלילה חילולו קשורים לכל התורה כולה, ולא רק למותו של האדם אלא בעיקר גם בחייו.

וכך מובא בתנא-דבי-אליהו-רבה (פ' כח): "ואהבת את ה' אלקיך - שאתה תהא מאהב שם שמים על הבריות, שתהא יודע דברי תורה, תהא קורא ושונה בדברי תורה, ותהא משאך ומתנך עם בני אדם באמונה, כדי שיהיו הבריות הרואים אותך יאמרו: אשרי פלוני שלמד תורה, כמה נאים מעשים שלו, כמה יפים דרכיו, אוי לו למי שלא למד תורה, העבודה שאנחנו גם כן נלמוד תורה ונלמד לבנינו תורה, ונצא שם שמים מתקדש על ידו ועליו הכתוב אומר: 'ישראל אשר בך אתפאר'. אבל בזמן שאדם קורא ושונה בדברי תורה, ואין משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הן אומרים עליו: ראו איש פלוני שלמד תורה, כמה רעים מעשיו, כמה מכוערים דרכיו, העבודה שלא נלמוד תורה ולא נלמד את בנינו תורה, ונמצא שם שמים מתחלל על ידו, ועליו הכתוב אומר: 'ויחללו את שם קדשי, באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו' - ולא ניתנה התורה אלא על מנת לקדש שמו הגדול".

קידוש השם וחלילה חילולו אינם מצטמצמים ביחסים שבין אדם לאדם בתוך כנסת ישראל בלבד, אלא גם ביחסי ישראל עם אומות העולם יש משום קידוש השם או חלילה חילולו: אבות האומה נחשבו למקדשי שם שמים מפני התנהגות המופת שלהם כלפי הנכרים, "אברהם אבינו בשעה שיצא להרוג את המלכים, בחזירתו יצא מלך סדום לקראתו, והיה כמדומה למלך סדום שאברהם לא יחזיר כלום, והיה מבקש ואומר לו לאברהם: בבקשה ממך, 'תן לי הנפש והרכוש קח לך' מיד 'ויאמר אברהם ...הרמותי ידי אל ה' ...אם מחוט ועד שרוך נעל...'. כבר נשבעתי שלא אקח כלום. באותה שעה **קידש** אברהם את שמו של הקב"ה, ועמד והחזיר את כל רכוש סדום ועמורה". (שם, פ' כה) ולעומת זאת מסבירה הגמרא מדוע נמנע יהושע מלהכות את הגבעונים? מפני שבועת הנשיאים. ושואלת הגמרא: האם חלה עליהם השבועה כלל והרי כיון שאמרו להם 'מארץ רחוקה באנו', ולא באו, כיון ששיקרו לא חלה עליהם שבועה כלל. אלא מדוע לא הרגום? משום קדושת השם. ואין כוונת הגמרא שעל ישראל לכלכל מעשיהם כדי להיראות יפה בעיני הגויים, אלא שעליהם לקיים התחייבות שקבלו על עצמם, גם אם הגויים מצדם השיגו את ההתחייבות במרמה.

מצות קידוש השם שהיא מהמצוות החשובות והיסודיות ביותר, יש לה בתקופתנו חשיבות נוספת, במיוחד כשחלקים לא מבוטלים בחברה הישראלית של עכשיו עומדים בפני אובדן דרך, מגששים באפילה ומבקשים תשובה יהודית למסגרת החיים שלהם, יש בכל מעשה או מחדל של הציבוריות הדתית ככלל וכל אדם דתי כפרט, משום קידוש השם או חלילה חילולו, על כן שומה עלינו לדקדק יותר במעשינו ולבדוק אותם לא רק לגופם, אלא גם לפי ההשלכה שלהם על כלל הציבור בישראל ועל כך נאמר: "והייתם נקיים מה' ומישראל".

אמירת שלום לנכרי

/ הרב שמואל ברוך גנוט

יש לברר האם מותר להשיב שלום לפועל או שכיר גוי העובדים בביתו, והאם קיים הבדל בין המלה 'שלום' לשאר הברכות המקובלות בפי בני אדם בהיפגשם?

תשובה:

א) נאמר בגיטין (ס"א, א) ששואלים בשלום גויים מפני דרכי שלום, ופירש רש"י שלמרות שמטיל על הנכרי שם שמים, שהרי השלום שמו של הקב"ה הוא, מ"מ מותר מפני דרכי שלום לומר להם שלום. ובברכות (י"ז, א') אמרינן: לעולם יהא מרבה שלום עם כל אדם ואפילו עם נכרי בשוק. אמנם אין לכפול להם שלום ולפיכך טוב להקדים לו שלום, כדי שלא יתחיל העכו"ם לברכו ויצטרך לכפול לו שלום. וכ"פ השו"ע (יו"ד קמ"ח י'). ומ"מ דוקא שלום, שמו של הקב"ה, אין לכפול. אך מותר לברכו בשאר ברכות אשר אין בהם את שמו של ה', (ארחות חיים ח"ב עמוד 237, בדק הבית להב"י סי' קמ"ח וט"ז וש"ך ביו"ד שם). וכן מצינו שמהר"י ברונא ז"ל בירך את פועליו הנכריים בלשון אשכנז בשם ה' (שו"ת מהר"י ברונא סי' קי"ב) וע"ע בספר אהלך באמיתך פכ"ב.

ב) בימינו, אשר אנשים מברכים זה את זה גם בברכות אחרות כ"בוקר טוב" או "מה נשמע" וכדומה, לכאורה אפשר להמנע מלומר לנכרי

דוקא ברכת שלום, שמו של הקב"ה, ויש להשתמש בנוסח ברכה אחרת. וכן נהג הגרש"ז אוירבך זצ"ל שנהג לומר לנכרים "שלון", אשר צליל שמיעתה דומה ל"שלום".

ואולי יש להעיר בדבר דהנה בגיטין (ס"ב א') אמרו שר' חסדא מקדים ויהיב להו שלמא, רב כהנא אמר ליה שלמא למר. ופירש רש"י שלא היה מתכוון לברך את הגוי, אלא כוונתו היתה לברך את רבו. והקשו התוספות דצ"ע שלא יהא בזה גונב דעת הבריות.

ואפשר דיתכן שרש"י ותוספות נחלקו בגדר ברכה לחבר. רש"י סבר שברכה זו מטרתה להראות על הקשר וחביבות בין המברכים זה את זה. שכאשר אדם מברך את חבירו וחבירו משיב לו ברכה, יש ביניהם קשר טוב. ומשום כך סבר רש"י שגם אם מתכוין ליתן את ברכתו לרבו ולא לנכרי שפגשו, מ"מ עצם ההתיחסות ואמירת הברכה למול הגוי מילאה את תפקידה, היינו לקשר בין שניהם, וממילא אין בזה כלל גונב דעת הבריות. אמנם התוספות סברו שבנוסף להתקשרות המילולית שבין שנים המברכים זה את זה, ישנה את עצם הברכה. ולפיכך המתכוון לברך את רבו ולא את הנכרי, גונב את דעתו, שהרי הראה לו שבירכו וכלל לא בירכו. לפי"ז האומר "שלון", כשהמנהג לברך בברכת "שלום" משום ברכה, הוי גניבת דעת. וכנראה סבר הגרשז"א זי"ע שאמירת שלום כיום אינה לברך בברכת השלום את המתברך, אלא רק לסימן של ידידות בעצם ההתייחסות זה לזה. שהרי איש אינו מקפיד באם הוא אומר לחבירו "שלום" וחבירו משיב לו במילה סתמית שאין בה ברכה, כמו "מה נשמע" או הנפת יד וחיוך נלווה. ועיין במש"כ בנדון אמירת שלום לאשה בספרנו זה, דון מינה ואוקי באתרא.

ג) וי"ע כיום שגם האומרים "שלום" אינם מתכוונים לשמו של הקב"ה, ואף אפיקורסים ואתאיסטים שאינם מאמינים במי שהשלום שלו, מברכים זה את זה במילה זו. האם כה"ג מותר לברכו לנכרי ואף לכפול במילת שלום.

והנה מצינו (או"ח פ"ד א') ששאילת שלום אסורה בבית המרחץ. וכתב המג"א (סק"א) בשם הב"ח שכשם שאסור לשאול בשלום חבירו במקומות אלו, כך אסור לקרוא בשמו של אדם ששמו שלום במקומות אלו. אך הט"ז (סק"ג) נחלק עליהם וכתב וז"ל: דוקא בענין שמכיון באמרו שלום על השלום ממש כדרך נותני שלום לבאים מן הדרך. אבל אם יש אדם ששמו שלום, ודאי אין איסור להזכיר את שמו בבית המרחץ, דאינו מתכוין על ענין השלום אלא להזכרת שמו של אותו אדם, והמשנ"ב (סק"ו) כתב על כך שבדברי סופרים הלך אחר המיקל וכן נוהגין. אך ירא שמים יחמיר ויבלע את המ"ם ויקרא לשלום חבירו "שלו" או "שלון".

ונראה שהנדון תלוי במחלוקת הפוסקים דנן. שלדעת הב"ח והמג"א מילת "שלום" היא קודש הגם שאינה קשורה לשמו של הקב"ה. ומנגד סבר הט"ז שמכיוון ואינו מכוון לשם ה', מותר להשתמש במילה זו גם בבית המרחץ. ולכאו' לדברי הט"ז נוכל גם כיום לכפול בשלום נכרים, כאשר ברור כשמש שאיננו מתכוונים לשם ה' אלא לאיחול בעלמא, או לברכה שיהיה שלום למתברך (כ"ונתתי שלום בארץ"), כפי שחושבים רבים בכוונת ברכת שלום. וצ"ע למעשה.

סיפור לשבת

הלידה הפלאית

/ שאול שיף

חמישה ילדים חבק הצדיק, רבי אברהם שלום מסטרופקוב, בנו של האדמו"ר משינאווא ונכדו של האדמו"ר מצאנז (מחבר שו"ת "דברי חיים"). יוסף יום - טוב, בן הזקונים שלו, נולד לו מאשתו השלישית בהיותו בן 78. קודם שנשא אותה לאישה, הבטיח לה כי למרות גילו הגבוה ייוולד להם בן.

טרם שהרתה אשתו השלישית, היה בעלה האדמו"ר נכנס לא אחת לבית המדרש ומבקש מהציבור שיעתירו בעדו, שייוושע בבן זכר, מאחר והבטיח לרבנית בן, ומכאן שהוא זקוק מאוד לתפילת רבים.

ואכן התפילות עשו את שלהן ויוסף יום-טוב בא לעולם.

על אופן לידתו מספר, כי היתה באורח פלאי ממש: "באחד הימים ישבה אמו ליד חלון ביתה והבחינה בעני שנודד מבית לבית ודופק על דלתי נדיבים. מיד קמה ממקומה והביאה לו מאכל ומשקה ואף מטבע הגונה לא חסכה מאתו. בעוד היא מוסרת לידיו את חבילת המזון והמשקה, החל אותו עני מדבר אל עצמו, אמנם בלחש, אך דבריו נקלטו באוזני רעיית הצדיק. וכך אמר: "נזכר אני בזמנים טובים שעברו ואינם. גם אנוכי הייתי בעל בעמיו עם טרקלין יפה, שדות ופרדסים, עבדים ושפחות וכו', וביום בהיר אחד פרצה שריפה על הכול, ומאז אני נע ונד ממקום למקום בלא פרוטה, ורעב אנוכי ללחם". ומידי דברו הוסיף ברכה לצדקת שגמלה עמו חסד: "מן השמים עוד יזכוך בפרי בטן וזרע של קיימא". משכילה את דבריו, קם והלך לו לדרכו. נכנסה הרבנית לבעלה האדמו"ר וסיפרה לו את כל אשר אירע עם העני ועל ברכתו, כי עוד תזכה בפרי בטן. "אולי אין הוא אלא אליהו הנביא בכבודו ובעצמו" - סח הרבי בהתרגשות, "כי אלמלא כן, מניין ידע שה' מנע ממך פרי בטן? וזאת שספד לביתו שנשרף, כוונתו לבית המקדש. ומני אז נדה השכינה הקדושה ממקום למקום ולא מוצאת מנוח לכף רגלה. ובכל מקרה, למה זה יעמוד העני בחוץ? צאי וקראי לו".

מיד רצה הרבנית לרחבת הבית אך העני לא נראה עוד וכמו בלעה אותו האדמה. כל החיפושים אחריו העלו חרס וגם תושבי המקום אמרו: לא היה בזה איש עני, ויהי לפלא."

המשך בעמוד הבא...

כעבור זמן מה נולד להם בנם,יוסף יום-טוב, אשר מקטנותו ניכר בו כי הוא קדוש מרחם אמו. עוד בהיותו נער סיגל לעצמו גינוני קדושה ומנהגי פרישות. בהיותו כבן שבע נתכבד בסנדקאות ובעת סעודת המצווה נתבקש לומר דברי תורה והוא נענה למבקשיו.

פתח ואמר דברי-תורה בשם זקנו הקדוש משינאווא על הפסוק "ונמלתם את בשר ערלתכם" וריתק את כל האורחים, ביניהם למדנים מופלגים, במתק לשונו.

נהרג על קידוש השם בשואה בשנת תש"ד, הי"ד.

חליצה בעקבות חלום

אברהם סטבסקי היה בפולין חבר תנועת ז'בוטינסקי. בשנת תרצ"ג הואשם ברצח חיים ארלוזרוב בחוף ימה של תל אביב. הוא עמד בצל הגרדום עד שהוכחה חפותו. שנים אחדות לאחר שנהרג מפגיעת "התותח הקדוש" מעל ספינת אלטלנה, ורבי אריה לוין זצ"ל רב אסירי המחתרות, ראה בחלומו והנה אברהם סטבסקי עומד לפניו במלוא קומתו, לבוש תכריכי בוץ לבנים והוא מתחנן ומשמיע דברים קשים כגידים גם יחד: "רבי אריה, וכי אתה תעמוד מנגד ותחשה? חלילה לך. דע לך, רבי אריה, כי אח לי שנותר אחרי בחיים, והנה אשתי זו, שלא זכיתי להוליד ממנה בנים או בנות, עומדת להינשא והיא אפילו חליצה לא קיבלה מאחי-יבמה. קומה רבי ומורי ועשה מעשה. מצא נא את אשתי, מצא נא את אחי ועשה שתקבל ממנו חליצה ורק לאחר מכן תינשא לאחר. לא אדע מנוחה כל עוד לא ייעשה הדבר".

לא יצאו אלא שבועות אחדים והחלום חזר ונשנה. ושוב ראה רבי אריה בחלומו את סטבסקי עומד לפניו בתכריכיו הלבנים ומתחנן לפניו שיצילו בעולם האמת ואת אשתו ואחיו בעולם הזה: "הנני מתהפך בקברי מצד אל צד ואינני נח על משכבי", אמר המת.

החליט הרב לשגר איגרת לעו"ד שמואל תמיר (כצנלסון), מקורבם של בני משפחת סטבסקי. באיגרתו גולל הרב הצדיק כל אותו סיפור ואף הוסיף: "יתכן וכל החלום הנו מעין דברים בטלים, ייתכן ואין לסטבקי אח כלל, יתכן והאלמנה אינה עומדת להינשא, ואילו אני רק מהרהורי לבי כותב לך ואתה כהבנתך תעשה."

מה הופתע הרב כאשר עו"ד תמיר הודיעו, כי אכן נכון הדבר שהאלמנה, גברת ברונקה, נמצאת בארצות הברית, ואכן היא עומדת להינשא שם.

זמן קצר לאחר מכן, חזר ובא החלום בשלישית. ושוב משגר רבי אריה איגרת לעו"ד תמיר והוא כותב לו:

"ועתה ידידי אהובי אשיח את צערי וירווח לי, כאשר זו הפעם השלישית, בשביעי של פסח אחר חצות הלילה, נרדמתי וראיתי בחלומי את הקדוש אברהם סטבסקי ז"ל מוסר לי מכתב חתום בחותם של שעווה ומבקש ממני לפותחו ולקרוא את הכתוב בו. אמרתי לו שהיום חג ואסור לקרוע. אמר לי שזה פיקוח נפש, ואז ביקשתי ממנו שיגיד לי בעל-פה, ושאל ממני אם מותר לבכות בחג? אמרתי לו בטח שאסור, אדרבא, מצווה לשמוח. לקח המכתב מהשולחן וקרע. וחזר עוד ושאל: "חליצה מותר לעשות ביום טוב"? אמרתי לו כי אסור ושאל ממני: "בערב מותר לעשות כי ירט הדרך"? והשבתי כי על זה אני צריך לעיין בספר.

מה אומר לך ידידי? הנני כל כך נבוך. אולי לא יצאתי ידי חובתי שלא ביקרתי את הוריו. תשתדל באיזה אופן, שאשתו האלמנה תחלוץ לאחיו של הקדוש, כי מלבד שהיא עגונה מלהתחתן עד תחלוץ, והמכשלה גדולה מאד, אלא גם להמנוח ז"ל לא נעים מאד, כמובא בספרים הקדושים שהיא אגודה לו".

סוף דבר שהכול הוסדר כדת וכדין. האישה חזרה לזמן קצר לישראל, קיבלה חליצה ורק לאחר מכן שבה לארצות הברית ונישאה.

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שואל שמואל הלפרין: בשטיבלך אצלנו בשכונה נהגו שכל הניגש להתפלל לפני התיבה מתפלל בכל נוסח שירצה. והנה, כאשר מתפלל החזן בנוסח אשכנז, כשהוא מגיע לתחנון ופותח בנפילת אפיים במקום באמירת 'אשמנו' וי"ג מידות, אין החסידים ובני עדות המזרח מוכנים לשתף עמו פעולה, וכך בעוד חלק מהנוכחים נופלים אפיים **כמנהגם**, החלק האחר מתחיל להכות 'אשמנו' ולקרוא י"ג מידות בקול רם, **כמנהגם הם**. וכאן הבן שואל, האם אין בכך חשש של **'לא תתגודדו'**?

תשובה: ארחיב מעט בעניין 'לא תתגודדו' ומשם נבוא לענות על שאלה זו.

במסכת יבמות[א] מבואר שחז"ל דרשו על מה שכתוב בתורה 'לא תתגודדו' - 'לא תעשו אגודות אגודות', ובטעם האיסור כתב רש"י[ב] משום שנראה כב' תורות, וברמב"ם[ג] מבואר משום שגורם הדבר למחלוקת.

ונחלקו אביי ורבא[ד] האם האיסור הוא גם בב' בתי דינים בשני עיירות שונות או שרק בב' בתי דינים בעיר אחת נוהג איסור זה (שלא יורו בי"ד אחד כך ובי"ד השני יורה אחרת).

איסור זה מובא להלכה ברמ"א[ה] בהלכות ספירת העומר לעניין המנהגים השונים בחשבון ימי האבלות על פטירתם של תלמידי רבי עקיבא.

אמנם מבואר בפוסקים שהמצב בימינו היום שונה מימים עברו לעניין איסור זה, וזה לשונו של הגר"א וייס שליט"א[ו]: 'נראה ברור דבזמנינו לאחר שבא סנחרב הוא היטלר ימ"ש ובלבל את כל העולם כולו, וכל קהילות ישראל נעקרו ממקומן, ועדות שלימות וקהילות שלימות נתקבצו ובאו לערים גדולות לאלקים כמו ירושלים עיה"ק וב"ב וניו יורק וכדו' פשוט הדבר שמותר לכל עדה לנהוג כמנהגיה אף שבעיר אחת הם יושבים ואין בזה לא תתגודדו. ולא כימינו ימי קדם - במשך מאות בשנים ישבו עיר ועיר ומשפחה ומשפחה איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, ועדה ועדה במקומה ובמדינתה, כל כה"ג אמרו 'אל תעשו אגודות אגודות'. אבל בזמנינו כאשר כל קהילה קבעה מקומה בבית כנסת משלה זכותה וחובתה לשמור מנהג אבותיה ולנהוג על פיו. וכבר כתב בספר ארעא דרבנן אות ל' דכשיש בעיר אחת שתי קהילות אשכנזית וספרדית ודאי אין בזה לא תתגודדו וכל קהילה תנהג לפי מנהגיה מדור דור'.

אמנם אם המדובר על בית כנסת אחד שחלק מהמתפללים נוהגים כך וחלק מהמתפללים נוהגים אחרת, או אז ודאי ששייך האיסור של 'לא תגודדו' ואין לעשות כך (וכל הנ"ל מדובר בב' בתי כנסת שונים אפילו שהם בעיר אחת) וכבר כתב הנצי"ב מוואלז'ין[ז] שבתפילה בלחש שאין שינויי הנוסחאות ניכרים אין בכך 'לא תתגודדו' אבל בחלקי התפילה שנאמרים בקול רם ודאי שצריכים לנהוג כמנהג המקום שאם לא כן יש בזה משום 'לא תתגודדו'.

ועיין במשנה ברורה[ח] שכתבבהקשר של מח' הפוסקים שכשנופל על פניו אם להטות על צד ימין או שמאל שלא ישנה ממנהג המקום משום 'לא תתגודדו'.

ומעתה נבא לנידון השאלה: מאחר שבאופן כזה שחלק מהציבור אומר **בקול רם** י"ג מידות וחלק אינו אומר, ניכר הדבר והרי זה דומה לקטעי התפילה הנאמרים בקול רם ששייך בהם איסור 'לא תתגודדו' ולכן מצב כזה המתואר בשאלה שחלק מהציבור נוהג כך וחלק מהציבור נוהג אחרת **וניכר הדבר**, יש בזה משום 'לא תתגודדו'.

אמנם מצאנו בפוסקים[ט] סברות שונות למה לא שייך 'לא תתגודדו' במנהגים השונים בנפילת אפיים[י], וכן במקרים אחרים, אמנם נראה שבנידון דידן שאין מדובר על יחיד הנוהג לעצמו בצנעא אחרת משאר הציבור, אלא חלק מהציבור שנוהגים כך וחלק הנוהגים אחרת באופן שניכר לעין כל השינוי - גם הם יודו שאין ראוי לעשות כך[יא]. (ולכן אם הש"צ אומר וידוי וי"ג מידות יאמרו כל המתפללים עמו[יב] ואם הש"צ נופל על אפיו מיד ואינו אומר וידוי וי"ג מידות אין לחלק מהציבור לומר וידוי וי"ג מידות בקול רם אך יכול מי שמנהגו לומר וידוי וי"ג מידות לאמרו בלחש ובלי הכאה על החזה ויאמר את הי"ג מידות בניגון ובטעמים כקורא בתורה[יג]).

ואף שבבית כנסת זה אין נוסח ומנהג קבוע, ובכל תפילה הנוסח משתנה לפי הש"ץ, מכל מקום יש לכל הקהל לנהוג באותה תפילה כמנהג הש"צ.

לכן נראה לענ"ד שיש לאחראים לתלות הוראות ברורות בדבר זה, במקום הניכר לעין כל, והציבור הבא להתפלל בבית כנסת זה צריך לנהוג לפי ההוראות הנ"ל.

אמנם אם אין במציאות המתוארת בשאלה חשש של מחלוקת אלא כל ציבור מקבל בהבנה את המנהג של הציבור השני, וכמו כן נראה לאחראים שאין הם יכולים לכוף את קהל המתפללים להוראות הנ"ל, אז נראה שיש להניח להם ומוטב שלא לומר דבר שאינו נשמע.

א - דף י"ג עמוד ב'.
ב - שם ד"ה 'אגודות אגודות'.
ג - הלכות עבודת כוכבים פרק י"ב.
ד - במסכת יבמות שם.
ה - או"ח סימן תצ"ג.
ו - קונטרס 'שיעור פרשת אמור תש"ע'
ז - שו"ת 'משיב דבר' ח"א סימן י"ז בסוף התשובה, וע"ע שו"ת אג"מ או"ח ח"ב סימן כ"ג.
ח - סימן קל"א ס"ק ו'.
ט - עיין שו"ת משנה הלכות ח"ח סימן כ"ט וע"ע ספר אשי ישראל פרק כ"ה הערה כ"א בשם הגרש"ז אוירבעך זצ"ל שבימינו כיון שבכל מקום יש שנוהגים כך ויש שנוהגים אחרת אין חשש של 'לא תתגודדו' אפי' באותו בית כנסת. וע"ע שו"ת מהר"ם מבריסק סימן נ"א שבשינויי מנהגים אין 'לא תתגודדו'. וע"ע שו"ת אור לציון ח"ב שלפי הרמב"ם י"ל שאיסור 'לא תתגודדו' הוא רק אזהרה לבי"ד.
י - ולעניין מקום שלא אומרים נפילת אפיים בייארצייט (יום פטירתו) של צדיק, עיין שו"ת יבי"א חלק ג' או"ח סימן י"א שאין להשגיח במנהגם ולומר תחנון וכן דעת הגר"מ פינשטיין זצ"ל וכן פסק בשו"ת אור לציון ח"ב הלכות נפילת אפיים, ומאידך דעת הגרש"ז זצ"ל היתה שלא לשנות ממנהגם וכן מורה ובא הגר"א וייס שליט"א (עיין מ"מ בפס"ת סימן קל"א הערה 42)
יא - באשי ישראל שם מבואר שאם הדבר ניכר יש לחוש, וכן המשנה הלכות שם כתב שלא יעשה בפרסום. ומש"כ בשו"ת מהר"ם מבריסק הנ"ל הרי זה תלוי במחי' המג"א והרמ"א בסימן תצ"ג וברמ"א הרי מבואר שגם במנהגים שייך 'לא תתגודדו'. וכן בשו"ת אור לציון כותב שאם הדבר ניכר אין לעשות כך.
יב - שו"ת תשובות והנהגות ח"א סימן קי"ד.
יג - שו"ת אג"מ או"ח ח"ד סימן ל"ד, וי"א שאין ראוי לעשות כך - עיין פס"ת סימן קל"א הערה 55. ואצטט מדברי האור לציון ח"ב לגבי ספרדי שנמצא במניין שלא אומרים וידוי וי"ג מידות: 'יש לו לומר וידוי וי"ג מידות אף שאין הציבור אומר אותם אלא שיאמרם בצינעא וכיון שהציבור יושבים לנפילת אפים ישב עמהם ויאמר וידוי בישיבה ובלא הכאה על הלב, וי"ג מידות כיון שאין הציבור אומר אותם, יאמר הוא אותם בטעמים ויסיים את כל סוף הפסוק שבסוף י"ג מידות ונקה לא ינקה עד 'ועל רבעים' וי"ג מידות שמוסיפים בימי ב' וה' לא יאמרם כלל ביחיד אלא יאמר קל מלך וכו', ויסיים עד כמו שהודעת לענו מקדם וכן כתוב בתורתך'.

שביבים / שאול שיף

אמר אל הכהנים בני אהרן

על הפסוק הזה שבכותרת, שנינו בויקרא רבה (כ"ו, ז'): מלמד שהראהו הקב"ה למשה דור דור ושופטיו, דור דור ומלכיו, דור דור וחכמיו, דור דור ומנהיגיו, דור דור וחומסיו, דור דור וגזלניו.

שואל מחבר "הדרש והעיון": למה הראה הקב"ה למשה גם את החמסנים והגזלנים שבכל דור ודור, מה התועלת בכך?

והוא משיב: "שהפשעים משתנים בכל דור. מה שבדור הקודם היה נקרא גזילה, רציחה ופשע, נקרא בדור אחר: אהבת מולדת, מלחמת הקיום. מה שבדור אחד נקרא: צביעות, שקר ושחיתות, נקרא בדור השני: מאבק רעיוני ונאמנות מפלגתית.

ממילא, לפי טיב החמסנים והגזלנים אפשר לעמוד על טיבו של הדור".

ביקור במוזאונים שיש שם גולגלות

האם מותר לכהנים לבקר במוזיאון שיש שם גולגלות? שאלה זו הוצגה בפני מרן הגאון רבי מרדכי אליהו זצ"ל והנה תשובתו:

בפרשת אמור הוזהרו הכהנים שלא להיטמא למת (למעט מקרים מסויימים) ושם אמרה התורה: אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם, ודרשו חז"ל: אמר, ואמרת "להזהיר גדולים על הקטנים", דהיינו, הכהן צריך להיזהר שלא להיטמא. וצריך לשמור גם את ילדיו הקטנים מטומאה זו. איסור טומאת מת הינו לא רק הנגיעה במת אלא גם המצאות בחדר שבו יש מת. וכן במקרה שעוברת לווית המת ברחוב וישנם עצים צפופים המאהילים על מיטת המת וסביבתו, על הכוהנים להישמר שלא להימצא תחת אילנות אלו.

אם גולגולת או אבר אחר נתונים בתוך ארון זכוכית, ובמיוחד כאשר קיים ספק אם אלו עצמות יהודי או נכרי, מותר לכהן להיכנס לשם. בפרשת חוקת למדנו: אדם כי ימות באהל (יט, יד), מת יהודי מטמא במגע ובאוהל, ומת נכרי אינו מטמא באהל אלא במגע. ולכן, על אף שמותר לכהנים וילדיהם ליכנס למוזיאון שבו נתונים גולגלות בתוך ארון זכוכית סגור, עליהם להיזהר שלא לגעת בארון ולא בחלקי המת.

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא

(קטעים ממאמר תורני של הרב רן יוסף חיים מסעוד אבוחצירא / עפולה)

בעניין מה שנשאלתי על טעם אמירת "כל ישראל יש להם חלק" וכו' לפני משנת "במה מדליקין" בערב שבת (ולפני אמירת פרקי אבות וכו'), הנה שאלה זו נשאלתי ע"י בני היקר, אליה משה נרו יאיר ויגדל ויפרח ויפרה בתורה הקדושה אמן כן יהי רצון, ושלחתי שאלתו לקובץ "אור תורה" ופורסם בירחון חודש טבת, וזכה בני החביב שגילגלו ע"י זכות בירור עניין זה. ויהי רצון שיזכה עוד ועוד שיתברר ע"י בתורה הקדושה.

ובס"ד גם לי התחדשו בעניין הנ"ל טעמים מטעמים שונים ואכתבם להלן.

בספר הנפלא "שיבת ציון" ח"ב (שער ט',יז',עמ' רו-רז) להרה"צ המקובל האלוהי בן ציון מוצפי שליט"א כתב וז"ל: אחר קדיש תתקבל (של תפלת מוסף של שבת. המאסף.) אומרים כל ישראל וכו', אר"י אשרי מי שעמלו בתורה וכו' רבי חנניה וכו' עכ"ל. ובהערות אות יז' כתב וז"ל: כתב ר' דוד אבודרהם (שחרית שבת) וז"ל: וגומר ש"צ חזרת התפלה ואמר קדיש תתקבל, ונוהגים ברוב המקומות בספרד לומר משניות פרק אחד בכל שבת ושבת, וכן ביום טוב מעניין כל מועד ומועד, ואח"כ אומר אר"י אשרי מי שעמלו בתורה וכו', ואומר רבי חנניה בן עקשיא וכו', ואומר אין כאלהינו, עכ"ד. ובאמת שעד זמננו זה יש מקומות בספרד וביון ועוד מדינות, שכך נוהגים לומר משניות פרק אחד ממסכת שבת בכל שבת, וכן בשבתות שבין פסח לעצרת אומרים פרק אחד ממסכת אבות, אך ברוב המקומות במזרח אין נוהגים בזה, אך נשאר המנהג לומר "כל ישראל", ואר"י אשרי מי שעמלו בתורה ורבי חנניה וגו'. ועי"ע מה שכתב בזה ב"כתר שם טוב" (ח"א עמ' תמה) ובסדר רע"ג (סדר מעמדות) ופירוש התפלה להרוקח (אות צד'). אלא שחכמי הקבלה בבית אל וכן בחברון לא נהגו בכל התוספת הזאת, משום דאין להוסיף בנוסחאות התפלה מה שלא נכתב במקור, ואין לו יסוד עפ"י הקבלה ולא יצא מפי רבנו האר"י זיע"א. ועיין מ"ש הגאון החסיד רבנו אליהו מאני זי"ל במנהגי ק"ק בית יעקב בחברון (אות לה') וז"ל: ואחר חזרת מוסף (אומרים) קדיש תתקבל ומתחיל אין כאלהינו וכו' ולא עוד ואין אומרים "כל ישראל" וכו' ולא דבר אחר, עכ"ל. אחרי כותבי זאת, מצאתי בסידור הרמ"ק ("תפלה למשה", שער יב', סימן יא') שכתב סודות עמוקים בזה, ותכלית דבריו, כי בשבת קודש אנחנו נוחלים את הבינה היא עולם הבא, ואנחנו נצר מטעי מספירות עליונות, מעשה ידיו סוד ידי הבינה כ"ח אותיות שהם כנגד כ"ח פרקים שבשתי ידים ע"כ, ושאלתי בזמנו את מו"א (כוונתו לאביו הוא הרה"צ רבי סלמאן מוצפי זיע"א) בעניין זה, ואמר לי שאין בזה חששא, כיון שבכל תפוצות ספרד והמזרח פשט המנהג בזה", וכן מצינו להגאון הרי"ח (רבנו יוסף חיים זצוק"ל וזיע"א מבגדד) שנהגו לאמרו וכן עמא דבר, עכ"ל הספר "שיבת ציון".

בספר "סדר היום" לרבנו משה בן מכיר זיע"א, בסדר תפלת מוסף בשבת ויו"ט (עמ' צב'-צג', הוצאת "מקור הספרים" תשנ"ו) כתב וז"ל: ונחזור לעניין היום, אחר מוסף נהגו לומר כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא כדי לומר קדיש על ישראל וכו' עכ"ל.

והנה העולה מדבריו הטעם לאמירת "כל ישראל" לפני פיטום הקטורת הוא, כדי לומר קדיש "על ישראל", שידוע שאין לומר קדיש "על ישראל" אלא על דברי אגדה. וא"כ לפ"ז יוצא לנו טעם נפלא ג"כ לאמירת "כל ישראל" לפני "במה מדליקין" שהרי המנהג לומר קדיש "על ישראל" לאחר פרק "במה מדליקין" בכמה מקומות, לכן הנהיגו לומר משנת "כל ישראל" לפני "במה מדליקין" בכדי שיוכלו לומר לאחר מכן קדיש "על ישראל", וכמו כן מטעם זה אומרים "כל ישראל" לפני קריאת פרקי אבות שהמנהג בהרבה מקומות לומר קדיש "על ישראל" לאחר קריאת פרק מפרקי אבות, ונ"ל שהוא טעם נכון בס"ד.

והנה עלה בדעתי רמז ב"כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" ר"ת וס"ת עולה בגימטרייא טוב"ה לבנ"י ישרא"ל (וביתרון חד לא קפדינן, שטובה לבני ישראל עולה 655 ור"ת וס"ת של "כל ישראל "עולה 654) והרמז בזה הוא שחלק לעולם הבא, טובה זו, היא רק לבני ישראל עם סגולתו ולא לאומות העולם ע"כ.

עוד טעם נוסף שמעתי לאמירת "כל ישראל" לפני "במה מדליקין",

מר' יעקב בן לולו שליט"א (עפולה) שאמר לי שהרי לכל יהודי יש ניצוץ וברגע שמדליקין אותו יש לו התעוררות, והרי על ידי כך הוא זוכה לעולם הבא, ולכן אומרים זאת דווקא לפני "במה מדליקין" להורות על עניין שאנו מדליקין את הניצוץ של היהודי שיזכה לחלק לעולם הבא על ידו, ודפח"ח.

ועוד י"ל בס"ד טעם נוסף לאמירת "כל ישראל" לפני "במה מדליקין" (למנהג עדות המזרח) והוא לעורר כל איש ישראל, שעניין שמירת השבת הוא חשוב מאוד, והאדם היהודי על ידי שמירת השבת נוחל חלק בעולם הבא, אבל יידע האדם ששמירת השבת חשובה לאין ערוך וכל אחד נוחל חלק שונה בעולם הבא כפי מה שטרח וכיבד את השבת ושמר על קדושתה, ועל כן יתאמץ האדם מאוד בשמירת השבת כדי שינחל חלק טוב בעולם הבא.

ויש להוסיף טעם חוץ מהטעם הפשטי מדוע קוראין את פרק "במה מדליקין" בערב שבת, והוא משום שבפרק זה הוא עוסק בענייני הדלקת הנר וידוע שהדבר הרוחני היחידי בעולם הזה שאפשר להמשילו לעניינים של מעלה הוא רק האור. כנלע"ד בס"ד ואם שגיתי תלין משוגתי עימי, ע"כ.

ע"כ זכיתי למצוא בעניינים הנ"ל בהשגחה פרטית ובס"ד ותודה לה' שזיכה אותי לזאת ויהי רצון שאזכה עוד ועוד להוסיף טעמים וביאורים בתורה הקדושה אכי"ר.

החתן הסומא

בוילנא נתעוור בעודו צעיר, אחד מתלמידי הגאון, רבי אליהו מוילנא. הוא לא נטש את לימוד התורה הקדושה, ובעמל ובמסירות המשיך לשבת ללמוד, וכל הימים שקד על דלתי החוכמה. כשהגיע לפרקו מצא לו רבו אחת מבנות העיר שהסכימה להינשא לו. הגאון מוילנא שמח עד מאוד בשמחת תלמידו, וכאשר הובילוהו לחופה פנה אליו הגאון זצ"ל ואמר: חז"ל אמרו אסור לאדם לקדש אישה עד שיראנה! באותו מעמד פקח החתן את עיניו ונשאר רואה כל ימיו...

(סיפר י. ישפה וראה אור ביתד נאמן)

בסוד שיח

**כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות**

**נשמח לקבל תגובות
והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net**

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il